

ความเป็นครูต้นแบบด้านดนตรีไทย ของครูชยดี วสวานนท์¹ Master Chayudee Vasavanonta as a role model for Thai music teacher

อนุกุล แวนประโคน² และ ณัฐชา นัจจนาวกุล³
Anukul Vanprakhon and Nachaya Natchanawakul

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของคุณครูชยดี วสวานนท์ และศึกษาความเป็นครูต้นแบบทางด้านดนตรีไทย โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการศึกษาพบว่า ประสบการณ์และอัตลักษณ์ความเป็นครูดนตรีของครูชยดี วสวานนท์ นั้น เกิดจากการหล่อหลอมมาจากบิดา คือ คุณพ่อพยนต์ วสวานนท์ โดยได้รับการบ่มเพาะความเป็นนักดนตรีที่มีฝีมือขั้นสูง จนเป็นผู้มีความเป็นเลิศทางการตีซิม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเป็นครูต้นแบบทางด้านดนตรีไทย พบว่าท่านเป็นผู้มีลักษณะความเป็นครู 3 ด้าน คือ 1. ความรู้ ท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ มีความสามารถทางการตีซิมในขั้นสูง มีทักษะและเทคนิคที่เป็นแบบอย่างเฉพาะของตนเอง สามารถสร้างสรรค์ทางบรรเลงซิมให้มีความโดดเด่นได้ อีกทั้งท่านยังเป็นผู้ดำเนินการอนุรักษ์ มีความรอบรู้ สามารถอธิบายองค์ความรู้ได้อย่างชัดเจน 2. คุณธรรม จริยธรรม ท่านมีความวิริยะอุตสาหะ มีความขยันหมั่นเพียร ประหยัด เสียสละ อุตุนและมีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นผู้มีความสูง เป็นแบบอย่างในการทำมาดี มีความกตัญญูตักเวทิตำทำนุบำรุงพระพุทธรศาสนา มีความรัก ความห่วงใยและปรารถนาดีต่อศิษย์ มีความสมถะและรักสันโดษ มีมารยาทดี อ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักกาลเทศะ ให้ความสำคัญกับเรื่องระเบียบวินัย ท่านได้สร้างลูกศิษย์ทั้งเรื่องความตรงต่อเวลา การฝึกซ้อม และเน้นย้ำเรื่องธรรมเนียมปฏิบัติมารยาทของการเป็นนักดนตรีที่ดี 3. ทักษะ ท่านเป็นผู้มีความสามารถทางด้านศิลปะขั้นสูง มีทักษะและเทคนิคการถ่ายทอดที่เป็นแบบอย่างเฉพาะของตนเอง โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นความแตกต่าง

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของสารนิพนธ์ เรื่อง “ความเป็นครูต้นแบบด้านดนตรีไทยของครูชยดี วสวานนท์” ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (โครงการพัฒนาศูนย์ดนตรีประจำการ ประจำปี 2558 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ) หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

² นักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

³ อาจารย์ ดร. วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ระหว่างบุคคล ช่วงวัย และพื้นฐานความรู้ ท่านใช้ศิลปะการสอนโดยใช้แรงเสริมด้านบวกในการกระตุ้นผู้เรียนให้มีกำลังใจ ใช้กระบวนการสอนโดยการแบ่งกลุ่ม โดยครูจะเป็นผู้คัดเลือกผู้นำในแต่ละกลุ่มทำหน้าที่ช่วยสอน ภายใต้การดูแลของครูอีกชั้นหนึ่ง นอกจากนั้นยังใช้กระบวนการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้อง ส่งผลให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างลูกศิษย์ต่างวัย คุณลักษณะทั้ง 3 ประการ ถูกพัฒนามาจนกลายเป็นลักษณะนิสัยและสั่งสมเป็นประสบการณ์ที่ส่งผลต่อการหล่อหลอมให้ท่านเป็นครูต้นแบบด้านดนตรีไทยมาจนทุกวันนี้

คำสำคัญ: ครูต้นแบบ, การถ่ายทอด, ดนตรีไทย

Abstract

This research's objective is to study the biography of teacher Chayudee Vasavanonta and her role as the master of Thai music. Data was collected through interviews and secondary data from archives. The study found that experiences and identities of Ms. Chayudee Vasavanonta as a music teacher were taught by her father, Mr. Payon Vasavanonta. She was trained and became a professional musician who specialized in Hammered Dulcimer instrument, which later became the key factor contributing to her role as a master of Thai music. There are three important factors contributing her master characteristics. Firstly, the knowledges, she is equipped with knowledge on the dulcimer. With her talent in advance dulcimer along with her unique skills and technique, she is able to create an outstanding masterpiece dulcimer song. Moreover, she is also the leader in conservation with advanced knowledge and ability to clearly explain dulcimer instrument to other people. Second, she is a highly moral and ethical person. Due to her diligence, frugality, sacrifice, patience, and confidence attributes, she has become an example of goodness model. She is also full of gratitude, and help maintain Buddhism. For her students, she always provides them with love, care, and good wishes. From her characteristics of peace of mind, etiquette, humble, tactful, and discipline, he created disciples of punctuality and emphasized her students to have good musician manners. The third is teaching ethics. She is an advanced artist equipped with skill and unique knowledge transfer technique. Her unique teaching style is the student-centered learning which focuses on the gap between the person, such as age differences and basic knowledge of music. Positive inspiration is used to encourage students along with team learning. Each group leader is selected by the teacher to help teach and supervise the members. Moreover, the process of peer teaching and senior help junior, contribute a good relationship between students from different ages. All of the above three features are developed into her character of the music teacher. These three characteristics later embedded into her personalities and accumulated into the experience that helps shape her role as the master of Thai music until today.

Keywords: Role model teacher, Knowledge transferring, Thai music

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาในประเทศไทยมีหลากหลายรูปแบบ ทั้งการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตาม อรรถาธิบาย การวางระบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการผลิตครูที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ เพื่อพัฒนา วิชาชีพครู จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาศักยภาพผู้สอน เพื่อนำมาถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์อย่างเต็มกำลัง ความสามารถ เนื่องด้วยครูคือบุคคลที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาทุกระดับ ครูจึงเปรียบเสมือนผู้คอยชี้ ทางสว่าง เพื่อให้ผู้เรียนเดินไปถึงยังจุดหมายปลายทางไว้ ไม่เพียงแค่นั้น ครูยังต้องคอยชี้แนะในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ลูกศิษย์เป็นบุคคลโดยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ครูต้องมีทักษะในการถ่ายทอด องค์ความรู้ไปสู่ผู้เรียน ขณะเดียวกันต้องไม่หยุดพัฒนาตัวเอง นอกจากนี้ ครูต้องเป็นแบบอย่างในการประพฤติ ปฏิบัติตน การวางตน กระบวนการความรู้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียน เพื่อต่อยอดความรู้ให้มี ความชำนาญมากยิ่งขึ้น

จากกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้โลกแห่งการศึกษาเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้า มามีส่วนช่วยในการจัดการศึกษา ผู้คนเริ่มให้ความสำคัญกับครูน้อยลง เนื่องด้วยความรู้มีอยู่ทั่วไป สามารถเข้าถึง ได้ได้ง่าย ด้วยเครื่องมือสื่อสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ก็สามารถที่จะค้นหาสิ่งที่ตนเองสนใจได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้น การปรับตัวให้ทันกับยุคสมัยจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูควรให้ความสำคัญอยู่เสมอ ๆ โดยเฉพาะความรู้ทาง วิชาการ ครูต้องให้ความรู้ด้วยสติปัญญาและกำลังที่ตัวครูมีและพึงจะกระทำได้ เพื่อความเจริญงอกงามของลูก ศิษย์ นอกจากนั้นแล้ว ครูจะต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการปรับตัวได้ตลอดเวลา เพื่อให้ก้าวทันยุคสมัย ที่เปลี่ยนแปลง รวมทั้งปรับกระบวนการเรียน เปลี่ยนการสอน เพื่อให้เข้ากับสมัยปัจจุบัน

การศึกษานอกกระบบ (Non-formal Education) เป็นการจัดการศึกษาที่มีการจัดหลักสูตรระยะเวลาใน การเรียนยืดหยุ่น สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของผู้เรียน โดยไม่จำกัด อายุ ช่วงวัย หรือรูปแบบการ เรียนการสอน ข้อดีของการศึกษานอกกระบบ คือ ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาตามความสนใจและความ ถนัดของตนเอง เป็นการศึกษาที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ในขณะที่การศึกษาดนตรีไทยในอดีตเป็นการศึกษา จากสำนักดนตรีต่าง ๆ เช่น สำนักพาทยโกศล สำนักบ้านบาตร ฯลฯ โดยมีลักษณะการจัดการศึกษาตามรูปแบบ การศึกษานอกกระบบ ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความสนใจของตนเอง ในอดีตนั้น การฝากตัวเพื่อเป็นศิษย์ ในสำนักดนตรีไทย ต้องผ่านกระบวนการต่าง ๆ มากมาย แต่ละสำนักก็จะมีขนบธรรมเนียมที่แตกต่างกันไปตาม แต่ข้อกำหนดของแต่ละแห่ง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วข้อกำหนดเหล่านี้มุ่งเน้นการสร้างสามัคคี ความเป็นระเบียบ เรียบร้อย ขณะเดียวกันก็มุ่งเน้นเรื่องความอาวุโส ความกตัญญู และความรับผิดชอบเป็นสำคัญ

กล่าวได้ว่า ระบบการเรียนตามบ้านหรือสำนักในอดีต มีการเรียนการสอนในรูปแบบการจัดการศึกษา นอกกระบบ (Non-formal Education) โดยเฉพาะการศึกษาวิชาดนตรี ซึ่งล้วนมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของ ดนตรีไทยในปัจจุบัน เนื่องจากในอดีตนั้นไม่มีโรงเรียนสำหรับศึกษาวิชาดนตรี การศึกษาในระบบจัดขึ้นในวัด หรือวังเท่านั้น ต่อมาเมื่อมีการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศ และดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสามัญ ในขณะที่การศึกษาดนตรีนอกระบบกลับได้รับความนิยมในกลุ่มผู้เรียนดนตรีไทยอย่างไม่ขาดสาย เหตุด้วยความ นิยม ความศรัทธา ในครูผู้เป็นต้นแบบของสำนักต่าง ๆ ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้เชี่ยวชาญ มีความรู้ มีทักษะด้านดนตรี

อย่างเป็นเลิศ จึงยังเป็นที่นิยมของผู้เรียน ที่จะไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมนอกห้องเรียน นอกเหนือจากการเรียนรู้ในระบบ

ครูต้นแบบ หมายถึง ครูที่มีแนวปฏิบัติในการรอบของการปฏิบัติตน ทั้งทางด้านกาย วาจา ใจ ความอ่อนน้อม ความมีสัมมาคารวะ ความซื่อตรง ฯลฯ เป็นครูที่มีคุณค่า คือ เป็นครูที่ทำงานแต่ไม่ทำเงิน คิดถึงส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ค้นคว้าเพิ่มพูนปัญญา และเปี่ยมไปด้วยเมตตากรุณา (สุนน อมรวิวัฒน์, 2554) สอดคล้องกับหนังสือการยกระดับครูไทยในศตวรรษที่ 21 ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูที่มีคุณภาพ คือ ครูจะต้องเป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณของความเป็นครูและเป็นผู้ให้อย่างเต็มเปี่ยม มีความรู้ความสามารถและทักษะการจัดการเรียนรู้ มีทักษะการสื่อสารที่สามารถอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ มีความตื่นรู้ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ สามารถเรียนรู้ได้ทันเทคโนโลยีและข่าวสาร ความก้าวหน้าทางวิทยาการและความรู้ สามารถสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นผู้ที่ชอบแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง และยังเป็นแบบอย่างทางคุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรม มีความรู้และเข้าใจในอัตลักษณ์ความเป็นชนชาติไทยที่หลากหลาย ภาครัฐมีใจในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยอมรับและเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความพร้อมและปรับปรนต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและประชาคมอาเซียน (พิณสุตา สิริรังษศรี, 2556)

คุณลักษณะพิเศษของครูต้นแบบนั้น สามารถสะท้อนให้เห็นได้โดยการกระทำเป็นแบบอย่าง จนได้รับการยอมรับ และขณะเดียวกันก็ยังเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน ครูชยดี วสวนนท์ เป็นนักดนตรีไทยที่มีความสามารถด้านการบรรเลงซิมเป็นเลิศ ได้รับการยอมรับทั่วไปว่าท่านเป็นผู้มีทักษะการบรรเลงซิมอย่างดียิ่ง นอกจากฐานะของศิลปินที่เต็มไปด้วยความสามารถ ท่านยังเป็นครูของลูกศิษย์ทั้งในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษา เนื่องด้วยท่านเป็นศิลปินที่คร่ำหวอดอยู่ในวงการดนตรีไทยมากกว่า 60 ปี เป็นผู้ได้รับการยอมรับในวงการดนตรีไทยในด้านความสามารถในการบรรเลง และมีผลงานมากมายเป็นที่ประจักษ์ ได้ปฏิบัติหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีไทยให้แก่หน่วยงานราชการและเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ท่านมีหลักยึดในการปฏิบัติตนและการสอนที่มุ่งเน้นในเรื่องคุณธรรมต้องมาก่อน โดยยึดถือว่าบุคคลจะเก่งได้ต้องมีคุณธรรมประจำใจ ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ขณะเดียวกันก็มีรูปแบบการเรียนการสอนดนตรีไทยที่มุ่งเน้นขนบธรรมเนียม การสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนปลูกฝังเรื่องความรักความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย และความกตัญญูเสมอมา

จากประเด็นดังกล่าว ส่งผลให้ผู้วิจัยมีความประสงค์ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง ความเป็นครูต้นแบบด้านดนตรีไทยของครูชยดี วสวนนท์ ทั้งนี้ เพื่อศึกษาประวัติชีวิต ผลงานและประสบการณ์ด้านดนตรี การปฏิบัติตน บุคลิกภาพและทักษะการบรรเลง การถ่ายทอดองค์ความรู้ ที่มีผลต่อการสร้างความเป็นครูต้นแบบ โดยนำข้อมูลที่ได้อาวเคราะห์คุณลักษณะที่ส่งผลต่อการสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตนของครูชยดี วสวนนท์ โดยองค์ความรู้ดังกล่าวสามารถนำมาใช้เป็นต้นแบบในการปฏิบัติตน การดำเนินชีวิต และการเป็นต้นแบบถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านดนตรีไทยแก่ครูผู้สอนและนักดนตรีไทยรุ่นหลังต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาประวัติชีวิตของครูชยดี วสวนนท์
- 2) เพื่อศึกษาความเป็นครูต้นแบบทางด้านดนตรีไทยของครูชยดี วสวนนท์

3. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาถึงลักษณะความเป็นครูต้นแบบทางด้านดนตรีไทยของ ครูชยุติ วสวนนท์ โดยแบ่งประเด็นการศึกษา ดังนี้

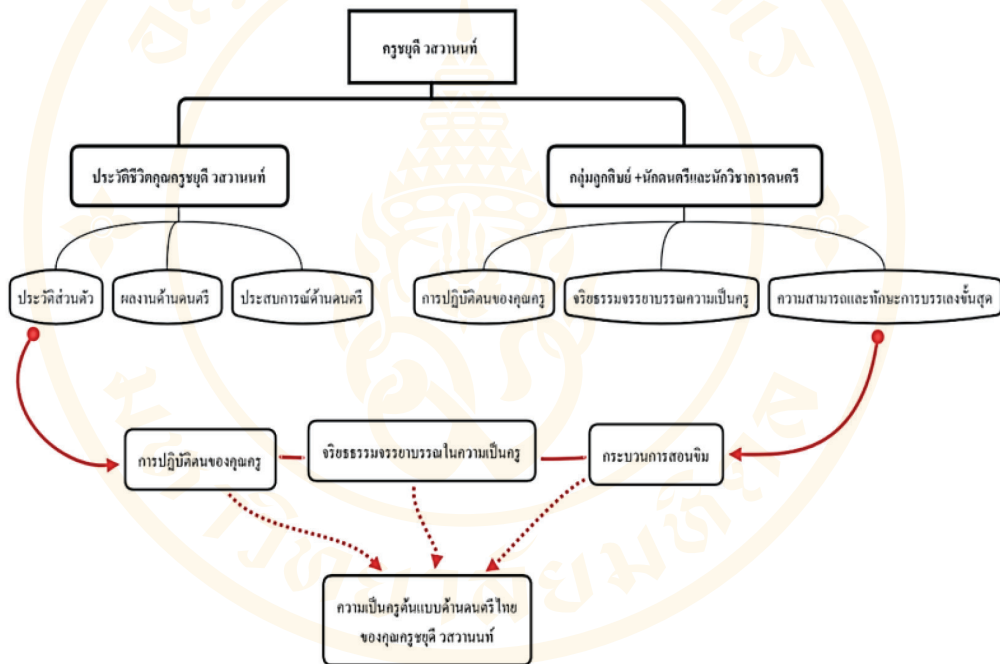
3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1) ศึกษาประวัติชีวิตครูชยุติ วสวนนท์ (ครอบครัว การศึกษา การทำงาน ผลงาน และรางวัลที่ได้รับ)
- 2) ศึกษาความเป็นครูต้นแบบทางด้านดนตรีไทยของครูชยุติ วสวนนท์ (ความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม)

3.2 ขอบเขตด้านระยะเวลา

- 1) ระยะเวลาในการทำวิจัย ระหว่างเดือนกันยายน 2560 ถึงเดือนสิงหาคม 2561

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากเอกสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลเป็นหลัก และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอย่างละเอียด เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งเสริมให้ครูมีความเป็นเลิศทางด้านดนตรีไทย นอกจากนั้น ยังได้ศึกษาความเป็นครูต้นแบบ ทั้งการปฏิบัติตน ในฐานะนักดนตรีไทยและในฐานะครูผู้สอนดนตรี เน้นศึกษาด้วยวิธีการเล่าเรื่องเชิงประสบการณ์ โดยอาศัยข้อมูลจากผู้เล่าเรื่อง ผวนกเข้ากับการอธิบายข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์ ตีความ และวิเคราะห์ ตามประเด็นต่าง ๆ ที่ตั้งไว้ จากนั้นจึงนำมาจัดหมวดหมู่ เรียบเรียง และบรรยายในรูปแบบการพรรณนา วิเคราะห์เรื่องราวต่าง ๆ ของผู้เล่าเรื่อง

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 6.1 ทราบถึงประวัติชีวิตของครูชยดี วสวานนท์
- 6.2 ทราบถึงแนวทางในการเป็นครุต้นแบบทางด้านดนตรีไทยของครูชยดี วสวานนท์ ที่ประสบผลสำเร็จในวิชาชีพดนตรีไทย
- 6.3 ผู้ที่สนใจในกระบวนการสอนซึมตามแนวทางของครูชยดี วสวานนท์ สามารถนำผลงานการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนของผู้เรียน เกิดประโยชน์ในวงการศึกษาและวงการดนตรีไทย

7. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

- 7.1 ครุต้นแบบ หมายถึง ครุดนตรีไทยที่มีแนวปฏิบัติตนที่ควรได้รับการยกย่องให้เป็นแบบอย่าง
- 7.2 การถ่ายทอด หมายถึง กระบวนการแบ่งปันความรู้ถ่ายทอดจากคนหนึ่งไปยังอีกคน กล่าวคือเป็นการถ่ายทอดความรู้จากผู้รู้ไปยังผู้ที่ต้องการความรู้
- 7.3 การต่อมือ หมายถึง การได้รับการถ่ายทอดเพลงจากครูผู้สอนสู่ลูกศิษย์ โดยวิธี “มุขปาฐะ”

สาระที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครุต้นแบบ

การศึกษาอัตลักษณ์ของบุคคล คือ การทำความเข้าใจ ความคิด ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อตนเอง ซึ่งส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมที่แสดงบทบาทในหน้าที่ที่ตนได้รับ จนกลายเป็นต้นแบบ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางสังคมครุดนตรี การศึกษาคุณลักษณะของบุคคลเช่นนี้ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งในแง่การดำเนินชีวิต การเรียนการสอน การถ่ายทอดอย่างเป็นเอกลักษณ์และการสืบสานอย่างเป็นรูปธรรม คณิเทพ ปิตุภูมิ นาค (2556: 21) ได้สรุปกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของครุดนตรีเอาไว้ 5 ประการ ได้แก่ 1) การรับรู้ (Perceptions) อยู่บนพื้นฐานประสบการณ์เกี่ยวกับครุดนตรี 2) ความหมาย (Meanings) การรับรู้เกี่ยวกับครุดนตรีในรูปแบบที่แตกต่างและความหมายของครุดนตรีจึงแตกต่างกันไปด้วย 3) องค์ประกอบ (Components) องค์ประกอบต่าง ๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นอัตลักษณ์ของครุดนตรี เช่น ความรู้ ลักษณะเฉพาะ วิธีการถ่ายทอด 4) อิทธิพล (Influences) การสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลนั้น อาจได้รับอิทธิพลหลายปัจจัย เช่น สื่อ ครุดนตรี ครอบครัว ประสบการณ์ บริบท 5) การพัฒนา (Development) อัตลักษณ์อาจมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้ นอกจากนั้นแล้ว ยังได้ลำดับกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของครุดนตรีเอาไว้ 4 ลำดับ คือ การเรียนดนตรี การสอนดนตรี การพัฒนาความเป็นมืออาชีพ และเกิดอุดมการณ์

กระบวนการสอนและปัจจัยที่ส่งเสริมการสอนมีหลากหลาย สรุปได้ดังนี้ 1) เน้นการเลียนแบบ ทำซ้ำให้เหมือนอย่างที่เราทำ ซึ่งครูจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถและเป็นแบบอย่างให้ศิษย์ได้ 2) มีการวิพากษ์ผลงานของศิษย์ ชี้แนะ ปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาไปสู่สิ่งใหม่ 3) ครูต้องมีทักษะในการปฏิบัติและความรู้เชิงทฤษฎีอย่างถูกต้องและต้องมีทัศนคติว่า “ตนคือต้นแบบของศิษย์” 4) ครูต้องมีความสามารถสร้างสมดุลระหว่างทฤษฎีกับอารมณ์การแสดงผลงาน 5) ครูต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของความรู้หรืองานที่ตนเองถนัด 6) ครูใช้วิธีหลากหลายในการถ่ายทอด ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของลูกศิษย์ 7) ครูต้องมีอิสระทางความคิดและการสร้างสรรค์ 8) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับลูกศิษย์ส่งผลต่อการยอมรับและการเรียนรู้ 9) การสื่อสารระหว่างครูกับลูกศิษย์ 10) ประสบการณ์ ทักษะ พื้นฐานความรู้ วัฒนธรรม ครอบครัว ล้วนส่งผลต่อการพัฒนาความเป็น

- ผู้มีศิลปะ ความเป็นมืออาชีพ 11) ครูมีความเข้าใจเป้าหมายในการสอนที่สามารถยืดหยุ่นขึ้นอยู่กับสถานการณ์
12) ครูมีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้และหล่อหลอมความเป็นศิลปิน (คณิเทพ ปิฎกมินาณ, 2556: 34)

ภาพที่ 1 คุณครูชยุติ วสวานนท์ ถ่ายเมื่อคราวได้รับปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์
จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปี พ.ศ. 2547
ที่มา: ต้นฉบับภาพถ่ายจากคุณครูชยุติ วสวานนท์ (20 เมษายน 2561)

ผลการวิจัย

1. ด้านครอบครัว

นางสาวชยุติ วสวานนท์ (ครูแดง) กำเนิดเมื่อวันที่ 16 เดือนมกราคม พ.ศ. 2493 ณ กรุงเทพมหานคร แต่เนื่องจากความผิดพลาดในการออกเอกสารของทางราชการ ทำให้สูติบัตรระบุวันเกิดเป็นวันที่ 2 เดือนมกราคม พ.ศ. 2493 ปัจจุบันอายุ 71 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 61 หมู่บ้านร่มเย็น ซอยจรัญสนิทวงศ์ 96/2 แขวงบางอ้อ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร บิดาชื่อ นายพยนต์ วสวานนท์ และมารดาชื่อ นางบุญชูบ วสวานนท์ ท่านเป็นบุตรคนที่ 3 ในบรรดาพี่น้อง 4 คน

2. ด้านการศึกษา

การศึกษาด้านดนตรีนั้น ครูชยุติ วสวานนท์ เรียนขิมกับบิดา (คุณพ่อพยนต์ วสวานนท์) เรียกว่ามีพ่อเป็นครูเพียงท่านเดียว บิดาให้ฝึกหัดขิมตั้งแต่วัยจำความไม่ได้ โดยเมื่ออายุประมาณ 6 ปี ท่านก็ได้เพลงมากกว่า 200 เพลง และได้เพลงเดียวจากพ่อหมดทุกเพลงแล้ว

ภาพที่ 2 อายุประมาณ 4 ขวบ กำลังบรรเลงขิม โดยมีคุณพ่อพยนต์ วสวานนท์ นั่งอยู่ด้านข้าง
ที่มา: ต้นฉบับภาพถ่ายจากคุณครูชยุติ วสวานนท์ (20 เมษายน 2561)

จากการสังสมความรู้ทางด้านดนตรีมาตั้งแต่เด็ก ประจวบกับคุณพ่อเป็นนักดนตรีมือสมัครเล่นและท่านก็ส่งเสริมให้บุตรได้มีวิชาติดตัว สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงอัจฉริยภาพของครูที่มีมาตั้งแต่วัยเยาว์ การที่ครูประสบความสำเร็จในวิชาชีพนักดนตรีไทย (ขิม) ในปัจจุบันนั้น ไม่ใช่แค่ปัจจัยที่เกิดจากจริยวัตร (ความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม) ที่มีในตัวครูเพียงเท่านั้น แต่เกิดจากการหล่อหลอมสิ่งทั้งหลายเหล่านี้มาจากบิดาของครู (คุณพ่อพยนต์ วสวานนท์) ที่ท่านพยายามพุ่มพัก สร้างโอกาส และให้ความรู้ทุกสิ่งทุกอย่างจนกลายเป็นครูชยุติ วสวานนท์

ในทุกวันนี้ ในครอบครัวของคุณพ่อพยนต์ วสวนนท์ นั้น ไม่ได้มีแค่คุณพ่อของครูที่เป็นนักดนตรีสมัครเล่นเท่านั้น แต่ยังมีส่วนพราณี (พราณี วสวนนท์) ซึ่งเป็นอาของครู ที่มีฝีมือในการตีพิมพ์ได้อย่างยอดเยี่ยม ครูเล่าให้ฟังว่า

“ครั้งแรกที่คุณพ่อพาไปหาคุณอา (พราณี วสวนนท์) คุณอาที่ตีพิมพ์เดี่ยวเจ็ดนอกให้ฟัง ตอนนั้น ครูอายุแค่เพียง 6 ขวบกว่าเอง คุณอาที่ต่อเดี่ยวซิมเพลงเจ็ดนอกให้แล้ว” (ชยุติ วสวนนท์, สัมภาษณ์ 19 สิงหาคม 2560)

อายุเพียง 6 ปี ครูพราณีก็ต่อเพลง “เจ็ดนอก” ให้แล้ว แสดงให้เห็นว่า การที่ครูประสบความสำเร็จในอาชีพดนตรีนั้น ล้วนได้รับการสนับสนุนและส่งเสริม ทั้งจากคุณพ่อพยนต์และครูพราณี (พราณี วสวนนท์) น้องคนสุดท้อง ผู้มีฝีมือเก่งกล้า ถึงขั้นเดี่ยวซิมเพลงเจ็ดนอกได้ แสดงถึงการเป็นผู้ที่มีทักษะและความรู้ความสามารถพอตัว และสิ่งแวดล้อมเหล่านี้เอง ที่เป็นเครื่องหล่อหลอมให้ครูชยุติ วสวนนท์ ค่อย ๆ เติบโตขึ้นมาท่ามกลางสภาพแวดล้อมของผู้มีความสามารถด้านดนตรีรอบด้าน โดยเฉพาะคุณพ่อนั้น เรียกได้ว่าเป็น “เบ้าหลอม” ความเป็นตัวตนของครูเป็นอย่างดีและมั่นคงแน่วแน่จนถึงปัจจุบัน

เด็กหญิงชยุติ วสวนนท์ เมื่อครั้งอายุเพียง 6 ปี สามารถเดี่ยวซิมเพลงนกขมิ้น สามชั้น จนได้รับรางวัลชนะเลิศ ทางสถานวิทยุ ท.ท.ท. (สี่แยกคอกวัว) เป็นสถานวิทยุที่มีการจัดรายการส่งเสริมดนตรีไทย ครูชยุติ วสวนนท์ กรุณาเล่าให้ฟังว่า

“การจัดประกวดดนตรีทางสถานวิทยุวิทยุ ท.ท.ท. (สี่แยกคอกวัว) นั้น ครูได้รับรางวัลชนะเลิศในตำแหน่งคิลปินน้อย ท.ท.ท. (สี่แยกคอกวัว) ตอนนั้นอายุเพียงแค่ 6 ขวบ และตัวเล็กมาก ผอมด้วย ซึ่งครูได้ต่อเพลงที่มีความรู้แน่นแล้ว เรียกว่าได้เพลงแล้วไม่ต่ำกว่า 200 เพลง เพลงเดี่ยวทุกเดี่ยว ได้หมดแล้ว ตั้งแต่อายุได้ 5-6 ขวบ ตั้งแต่เพลงพญาโคก นกขมิ้น ลาวแพน สารถิ (เพลงเดี่ยวที่คุณพ่อของครูต่อให้)” (ชยุติ วสวนนท์, สัมภาษณ์ 19 สิงหาคม 2560)

ครูชยุติ วสวนนท์ เริ่มเข้าศึกษาระดับประถมศึกษา ชั้น ป.1 - ป.7 ที่โรงเรียนศิริศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ ช่วงอายุระหว่าง 4-5 ขวบนั้น ท่านได้ย้ายครอบครัวมาอยู่ที่จังหวัดสมุทรปราการแล้ว โดยได้ย้ายบ้านจากบ้านคุณปู่ ซึ่งอยู่แถวยมราช มาอยู่จังหวัดสมุทรปราการ จนกระทั่งครูเรียนจบชั้นประถมศึกษาที่สอบเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีที่ 1 (ม.ศ.1) ที่โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ

3. ประวัติการทำงาน

ครูชยุติ วสวนนท์ เริ่มต้นชีวิตการทำงาน โดยรับราชการในตำแหน่งดุริยางคศิลป์ เครื่องมือซิม ณ กองดุริยางค์ทหารเรือ เมื่อวันที่ 15 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2511 ซึ่งในขณะนั้น พี่สาวของครู (เรือดริหึง ชยาศรี วสวนนท์) ท่านรับราชการในตำแหน่งดุริยางคศิลป์ เครื่องมือซิม กองดุริยางค์ทหารเรือ ต่อมาได้รับการแต่งตั้งเป็นฝ่ายปกครองนักเรียนดุริยางค์หญิง โรงเรียนดุริยางค์ทหารเรือ แต่ด้วยลักษณะพิเศษที่ท่านมีมาเป็นทุนเดิม นั่นคือเรื่องระเบียบวินัย ทำให้ครูได้ทำหน้าที่ฝ่ายปกครองนักเรียนดุริยางค์หญิง อุปนิสัยทั้งหลายนั้นติดตัวครูมาจนถึงเมื่อครูได้ทำหน้าที่ครูซิม ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องซิมแก่ลูกศิษย์ ซึ่งครูท่านจะเอาใจใส่เรื่องนี้เป็นอย่างมาก ท่านจะย้ายอยู่เสมอ ทั้งในระหว่างการเรียนการสอนและโอกาสที่เอื้ออำนวย

ภาพที่ 3 คุณครูชยติ วสวานนท์ กำลังบรรเลงซิม ที่กองดุริยางค์ทหารเรือ
ที่มา: ต้นฉบับภาพถ่ายจากคุณครูชยติ วสวานนท์ (20 เมษายน 2561)

“การเป็นครูนั้น ไม่ว่าจะสอนวิชาอะไรก็แล้วแต่ ไม่ใช่มีแต่ความเก่งอย่างเดียว ต้องมีระเบียบวินัย ด้วย เพราะระเบียบวินัยมันจะเป็นเครื่องมือทำให้ทุกอย่างมีระบบ จะทำอะไรก็นั่นใจและมั่นคง ไม่ ลั่นคลอน เช่น ระเบียบวินัยเรื่องการฝึกซ้อม ระเบียบวินัยเรื่องการบรรเลงเป็นหมู่คณะ จะเอาใจ ตนเองเป็นที่ตั้ง ไม่ได้” (ชยติ วสวานนท์, สัมภาษณ์ 19 สิงหาคม 2560)

จากคำกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นความเคร่งครัดในเรื่องระเบียบวินัยเป็นอย่างมาก เนื่องด้วยได้หล่อ หลอมอุปนิสัยความเป็นผู้มีระเบียบวินัยให้กลายเป็นอุปนิสัยที่โดดเด่นมากยิ่งขึ้น จากการเก็บข้อมูลด้วยการ สังเกต พบว่า ความมีวินัยของท่านส่งผลให้ท่านมีการวางแผนชีวิตไว้ล่วงหน้าอยู่เสมอ ไม่ว่าจะนัดกับใครก็ตาม ท่านจะต้องเผื่อเวลาหรือไปถึงก่อนอย่างน้อย 30 นาที - 1 ชั่วโมง ท่านให้ความสำคัญกับเรื่องความตรงเวลาเป็น อย่างมาก ท่านไม่เคยผิดนัดหรือไปช้า สิ่งเหล่านี้จึงเป็นเครื่องหล่อหลอมความรับผิดชอบ ความตรงต่อเวลา และ สร้างให้ครูเป็นผู้มีระเบียบวินัยอย่างสูง ประกอบกับครูยังมีโอกาสร่วมบรรเลงดนตรีกับนักดนตรีอาวุโสทั้งหลาย ทำให้ครูได้มองเห็นวัตรปฏิบัติ จริยวัตรของนักดนตรีอาวุโส และครูได้ปรับมาใช้เป็นแนวปฏิบัติของตนเอง

ครูประสบความสำเร็จในวิชาชีพนักดนตรี โดยมีคุณพ่อ (พยนต์ วสวานนท์) เป็นผู้ผลักดันและหนุนหลัง ให้ท่านประสบความสำเร็จ แต่สิ่งทั้งหลายทั้งปวง ถ้าท่านไม่ได้มีใจรัก ก็คงไม่สามารถสำเร็จได้ ท่านเป็นผู้มี อัจฉริยภาพทางด้านการตีซิมโดยแท้ ความเป็นเลิศทางด้านซิมนั้น ไม่ได้สำเร็จด้วยเวลาเพียงสั้น ๆ แต่เกิดจาก ตลอดช่วงชีวิตของท่านที่สร้างสมสร้างภูมิแห่งความรู้ จากรากฐานที่ดี กลายเป็นองค์ความรู้ที่ตึงออกมาใช้เท่าไรก็ ไม่มีวันหมด คุณพ่อของครูได้วางแผนชีวิตของครูเอาไว้อย่างดี

“พ่อครูบอกว่า ‘วิชานี้มันเป็นความรู้ความสามารถเฉพาะตัว’ สมัยก่อนไม่มีใครที่จะเรียนไปรับปริญญา สมัยโน้นตั้งแต่ครูเล็ก ๆ ไม่มีหรอก มีแต่ครูโบราณ ครูจบ ป.4 แต่เก่งในด้านนี้โดยเฉพาะสอนจนกระทั่งทำปริญญามาทุกวันนี้ จนมีปริญญาตรี โท เอก” (ชยดี วสวนนท์, สัมภาษณ์ 19 สิงหาคม 2560)

ทำให้มองเห็นว่า การจัดการศึกษาในระบบนั้น ในสมัยก่อนยังไม่มีการบรรจุสาขาวิชาดนตรีลงไปในระบบการศึกษา มีเพียงการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย โดยผู้เรียนจะเลือกเรียนตามสำนักดนตรีที่ตนเองสนใจและก็ไปฝากตัวเป็นลูกศิษย์ โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา ครูจึงเป็นผู้หนึ่งที่มีส่วนร่วมในการวางรากฐานการเรียนวิชาปฏิบัติเครื่องมือขิมในหลายมหาวิทยาลัย จนสามารถสร้างองค์ความรู้ไปได้จนถึงระดับปริญญาเอกอย่างในปัจจุบัน จะเห็นว่าตลอดช่วงชีวิตของคุณพ่อท่านนั้น ได้สร้างคุณูปการอย่างใหญ่หลวงต่อวงการดนตรีไทย เพราะไม่มีใครทราบได้ว่า ในอนาคตนั่น ลูกสาวที่ท่านพยายามพุ่มพักถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ทั้งหลาย จะกลายมาเป็นผู้ที่มีฝีมือทางด้านการตีขิมอย่างเป็นเลิศ จนเป็นที่ยอมรับและกล่าวขานถึงในปัจจุบัน

ภาพที่ 4 คุณครูชยดี วสวนนท์ บรรเลงถวายมือเดี่ยวขิม เพลงเชิดนอกรงาน 100 ปี กองดุริยางค์ทหารเรือ ณ หอประชุมกองดุริยางค์ทหารเรือ
ที่มา: ต้นฉบับภาพถ่ายจากคุณครูชยดี วสวนนท์ (20 เมษายน 2561)

ในคราวที่กองดุริยางค์ทหารเรือ จัดงานครบรอบ 100 ปี กองดุริยางค์ทหารเรือ เมื่อปี พ.ศ. 2521 ได้จัดให้มีพิธีไหว้ครูดนตรีในครั้งนั้น ครูมนตรี ตราโมท เป็นผู้อ่านโองการไหว้ครู ครูชยดี วสวนนท์ มีโอกาสได้ขึ้นเดี่ยวขิมถวายมือ “เพลงเชิดนอก” ซึ่งเพลงนี้ครูได้รับการถ่ายทอดทางเพลงมาจากคุณปราณี วสวนนท์ (อา) ตั้งแต่อายุได้ประมาณ 7 ขวบ ในการเดี่ยวครั้งนั้น เป็นที่กล่าวขานถึงความเป็นผู้มีฝีมือด้านการตีขิมที่เป็นเลิศ

วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2522 ครูชยดี วสวนนท์ ได้มาปฏิบัติหน้าที่อยู่กรมประชาสัมพันธ์ โดยท่านยังคงดำเนินชีวิตไปเหมือนเดิมตามปกติ ไม่เปลี่ยนแปลงนัก เนื่องจากการได้ทำงานที่กรมประชาสัมพันธ์นั้น ยังคงปฏิบัติหน้าที่ของนักดนตรีและเนื่องด้วยเป็นสถานที่ซึ่งคุ้นเคยมาตั้งแต่ครั้งยังเด็ก ทำให้การทำงานที่กรมประชาสัมพันธ์ไม่ได้เป็นอุปสรรคสำหรับครูเลย แต่ทำให้ท่านสามารถทำงานด้านดนตรีได้มากยิ่งขึ้น

นอกจากการถ่ายทอดความรู้ดนตรีผ่านเสียงและภาพแล้ว ท่านยังรับหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัย ซึ่งท่านได้ทำมาตั้งแต่อยู่ที่กองดุริยางค์ทหารเรือ โดยไปสอนดนตรีให้แก่นักเรียนพยาบาล ทหารเรือ โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า ชมรมดนตรีไทยโรงพยาบาลศิริราช และชมรมดนตรีไทย คณะ เกษศาสตร มหาวิทยาลัทยมหิดล ทั้งเป็นผู้ร่วมวางหลักสูตรการศึกษาดนตรีไทย เครื่องดนตรีขิม ด้วยองค์ความรู้ที่มีมากมาย ทำให้ท่านเป็นที่ยอมรับทั้งในวงการศึกษาและวงการสังคมของนักดนตรี จนได้รับเชิญให้ท่านไป เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ทางด้านขิม และเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวางรากฐานการจัดการศึกษาวิชาขิม ให้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระบบ โดยเฉพาะคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นั้น ท่านได้มีส่วนสำคัญ เป็นอย่างมาก และถือว่าเป็นปีแรกที่มีการจัดการศึกษาเครื่องดนตรีขิมให้เปิดได้ในระดับปริญญาตรี และได้เป็น แนวทางในการจัดการศึกษาวิชาขิมให้แพร่หลายไปยังมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ต่อไป เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยทักษิณ (ปัจจุบัน) สิ่งเหล่านี้สะท้อนความเป็นครูนอกระบบที่ได้รับการยอมรับ จากการศึกษาระบบ และไม่เพียงเท่านั้น ท่านยังได้เดินทางไปเผยแพร่วัฒนธรรมดนตรียังต่างประเทศเสมอ แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและได้สร้างคุณูปการต่อการสร้างระบบการศึกษาด้านดนตรี ให้มีความเข้มแข็งและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

ครูชยดี วสวนนันท ท่านเรียนขิมกับบิดาเท่านั้น คุณพ่อท่านไม่ได้พาไปฝากตัวเป็นศิษย์กับผู้ใดเลย มีเพียง คุณพ่อเท่านั้นที่เป็นทั้งพ่อและครูที่สอนในเรื่องกระบวนขิมทั้งหมด เรียกได้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างได้มาจากพ่อทั้งหมด ส่วนเพลงเดี่ยวที่ท่านได้พิเศษ ส่วนใหญ่ท่านจะได้รับการถ่ายทอดจากครูดนตรีที่ท่านให้ความเคารพและได้ขอ ทางเพลงไว้เป็นที่ระลึก เช่น เดี่ยวขิม เพลงสุรินทรหา สามชั้น ครูชยดีได้รับถ่ายทอดมาจากครูบุญยงค์ เกตุคง (ศิลปินแห่งชาติ) ซึ่งท่านเป็นครูพี่พาทย์ที่มีฝีมือล้ำเลิศท่านหนึ่งในวงการดนตรี ด้วยความรักและศรัทธาในตัวครู บุญยงค์ เกตุคง จึงขอให้ครูท่านช่วยกรุณาทำทางเพลงให้ครู โดยครูบุญยงค์ เกตุคง ประดิษฐ์ทางเพลงให้ในทันที ทันใด ครูบุญยงค์ ท่านตีระนาด และครูชยดี วสวนนันท ตีขิม เรียกว่า “ต่อมือ” (การถ่ายทอดความรู้ทางดนตรี ในลักษณะเพลงเดี่ยว จะเป็นเครื่องมือชนิดเดียวกันหรือต่างเครื่องมือก็ได้) จากการที่ครูได้ต่อเพลงใดที่เป็นเพลง ที่มีความสำคัญ ท่านจะเล่าประวัติเพลงนั้นให้ฟังอยู่เสมอ แสดงถึงครูเป็นผู้ที่มีความกตัญญูต่อครูบาอาจารย์และ ยังคงรักษาทางเพลงนั้นไว้อย่างเหนียวแน่น เพื่อแสดงความเคารพและเป็นการมุทิตาจิตครูผู้สอน

ครูได้เล่าให้ฟังเพิ่มเติมเกี่ยวกับการขอเพลงเพื่อเป็นที่ระลึกจากครูหลาย ๆ ท่าน ท่านได้เล่าให้ฟังว่า การ ที่ครูจะขอทางเพลงจากครูท่านใดนั้น ล้วนแต่เกิดจากความรักและศรัทธาที่มีต่อครูท่านนั้น จะได้เก็บเอาไว้เป็น ที่ระลึก และจะเชิดชูทางเพลงที่ครูเหล่านั้นประดิษฐ์ให้และเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จัก ได้แก่

“ครูชั้น น้ำชัยศรี ท่านเป็นนักดนตรีในวงเอกศิลป์ ท่านเป็นผู้ที่นำเพลงแป๊ะฮวยพังมาบรรเลง ท่าน เล่าให้ฟังว่า วันหนึ่งกลับจากไปเล่นงานมา แล้วเดินผ่านโรงจั่ว และได้ยินวงดนตรีของจังหวัดบรรเลง เพลงจีนเพลงหนึ่ง ท่านก็ชอบใจและนำมาจดบันทึกและนำมาขยายเป็นเพลงจีนโบราณและก็ได้ให้ เรือขึ้น ส่วนที่เร็วที่สุดเป็นขยี้้นั้น ครูมาตีเอง ด้วยความสนุกสนาน มันในอารมณ์ ครูเลยประดิษฐ์ ทำนองให้เรื้อยขึ้นกว่าเดิม เป็นที่สนุกสนานของผู้รับชม รับฟัง แทบจะเรียกได้ว่าเป็นเพลง ประจำตัวครู” (ชยดี วสวนนันท, สัมภาษณ์ 19 สิงหาคม 2560)

ครูชยุติ วสวนนธ์ ท่านจะยกย่องครูชิ้น น้ำชัยศรี มาตลอด เมื่อจะต่อเพลงนี้ ท่านจะให้ลูกศิษย์กราบระลึกถึงครูชิ้น น้ำชัยศรี อยู่เสมอ

ส่วนเพลงเดี่ยวพญาโศก สามชั้น นั้น เป็นเพลงพิเศษที่คุณพ่อพยนต์ วสวนนธ์ ได้เรียบเรียงขึ้นมาเป็นพิเศษสำหรับครู ถือได้ว่าเป็นหนึ่งเดียว เพราะพ่อไม่ได้ขอให้ใครและครูก็รักษาแนวทางของพ่อเอาไว้อย่างเคร่งครัด มาจนถึงปัจจุบัน ส่วนเพลงพญาโศก สามชั้น (ทางที่สอง) ครูท่านได้รับการถ่ายทอดมาจากครูต๋ม บางขุนศรี ทางนี้ก็มีคามพิเศษพิสดารไม่แพ้กัน เมื่อท่านจะต่อทางไหนก็ตามให้ลูกศิษย์ ครูจะบอกอยู่เสมอว่า ทางนี้ทางของใคร ได้มาอย่างไร มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง

ลักษณะนิสัยที่เด่นชัดอย่างหนึ่งของครู คือ ความมีมารยาท อ่อนน้อมถ่อมตน เคารพครูบาอาจารย์ที่อาวุโส สิ่งเหล่านี้เองที่ครูได้สะท้อนมาถึงลูกศิษย์ ไม่เพียงเท่านั้น ยังแสดงถึงความเป็นผู้ที่ใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ โดยเฉพาะการประดิษฐ์และทำทางซิม ล้วนต้องมีทางเพลงอยู่ในความคิด มีทางเพลงที่หลากหลาย ด้วยวัยและประสบการณ์ที่ยาวนาน ทางเพลงซิมของครู ไม่ว่าจะเป็น เพลงเดี่ยว เพลงสำเนียงภาษา เช่น มอญ จีน ลาว เขมร จึงออกมาเป็นสำเนียงที่ชัดเจน มีความงดงามในภาษาดนตรี

ด้วยความสามารถทางดนตรีชั้นสูง มีผลงานทางด้านการตีซิมมากมาย ทั้งการเผยแพร่เสียงซิมผ่านสถานีวิทยุและสถานีวิทยุโทรทัศน์ ช่อง 4 บางขุนพรหม ต่อเนื่อง ยาวนาน นอกจากนั้นยังมีผลงานแถบบันทึกเสียง แถบบันทึกภาพ การตีซิม มากกว่า 10 อัลบั้ม ด้วยประสบการณ์ที่มีมาอย่างยาวนานนี้เอง ทำให้ท่านได้รับฉายา “แม่สาวซิมไฟบันลือโลก” ครูท่านเล่าให้ฟังว่า

“ในขณะที่เดี่ยวซิมเพลงแป๊ะฮวยพั่ง ก็มีคนถือจดหมายเข้ามาให้เลย ขอเดียนั้น ขอ ‘เจตินอก’ พอครูตีไปเรียบร้อยแล้ว ได้มีหนังสือพิมพ์หลายฉบับที่ลงเรื่องการแสดงในโรงละครแห่งชาติ ในงานครบรอบ 100 ปี ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) พูดว่าผู้ขายออกสามศอกยังสู้ไม่ได้เลย และได้ฉายา ‘แม่สาวซิมไฟบันลือโลก’ ตั้งแต่นั้น” (ชยุติ วสวนนธ์, สัมภาษณ์ 19 สิงหาคม 2560)

ภาพที่ 5 คุณครูชยุติ วสวนนธ์ บรรเลงซิมนำก่อนจะขึ้นรายการ “ทิพวาจิต”

ที่มา: ต้นฉบับภาพถ่ายจากคุณครูชยุติ วสวนนธ์ (20 เมษายน 2561)

4. ผลงานและรางวัลที่ได้รับ

ปี พ.ศ. 2535 ครูได้เข้ารับรางวัลโทรทัศน์ทองคำ ซึ่งถือว่าเป็นรางวัลสูงสุดสำหรับคนทีวี (รายการโทรทัศน์ทองคำ คือเกียรติยศคนทีวี) คุณหญิงจินตนา ยศสุนทร ท่านเป็นกรรมการ ท่านได้พิจารณารายการนี้ เห็นสมควรมอบรางวัลให้แก่รายการ “ทิพวาทิต” รางวัลที่ได้มานั้นล้วนแต่เป็นเครื่องการันตีในการทำงานได้อย่างดีของครู

ปี พ.ศ. 2547 ครูได้รับรางวัลเทพทองพระราชทาน ครั้งที่ 6 นักวิทยุโทรทัศน์ดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2547 ณ หอประชุมใหม่สวนอัมพร

ปี พ.ศ. 2547 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เห็นสมควรพิจารณาอนุมัติปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ แก่ครูชยดี วสวนานนท์ ซึ่งการมอบปริญญามหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้พิจารณาจากองค์ความรู้ของบุคคลผู้นั้นว่าสมควรที่จะได้รับปริญญา ปริญญาใบนี้ ถือได้ว่าเป็นปริญญาที่ได้รับมอบสูงสุด ที่พิจารณาจากความเป็นเลิศทางด้านดนตรีและเป็นครูซิมเพียงท่านเดียวที่ได้รับมอบถือเป็นเกียรติยศสูงยิ่งของครอบครัวของท่าน

5. การถ่ายทอดกระบวนการสอนซิม

ครูชยดี วสวนานนท์ ท่านเป็นผู้ที่มีความรอบรู้และมีความเป็นเลิศในทางปฏิบัติเครื่องดนตรีอย่างสูง ด้วยประสบการณ์ที่ท่านมีมาอย่างยาวนาน มากกว่า 60 ปี โดยเฉพาะในกระบวนการสอนซิมนั้น ท่านมีเอกลักษณ์ของตนเองอย่างชัดเจน ทั้งทางเพลงและลูกซิมที่มีความเป็นแบบอย่างเฉพาะ

ครูใช้กระบวนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลและการบริหารจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนแต่ละครั้ง ครูจะมีหัวหน้าทีมในแต่ละชั้นปีคอยควบคุมชั้นเรียนอีกระดับหนึ่ง โดยการเรียนรู้จะเป็นการลงเรียนพร้อมกันทุกชั้นปี แต่ครูจะใช้การเรียนแบบให้ทุกคนนั่งเรียนเป็นระดับชั้นแยกกันตามแต่ละมุมห้อง ซึ่งต้องมีความกว้างพอสมควร เสียงซิมจะได้ไม่รบกวนกันมาก โดยเพลงปี 2 ได้แล้ว ไปทบทวนให้ห้องปี 1 ปี 3 ทบทวนและต่อให้ห้องปี 2 และปี 4 ทบทวนและต่อเพลงให้ห้องปี 3 เป็นไปตามลำดับ โดยทุกระดับล้วนอยู่ในสายตาของครู นอกจากนี้ การควบคุมชั้นเรียนอีกแบบหนึ่ง คือ การสั่งการผ่านหัวหน้าทีมแต่ละระดับชั้นปี ให้ทบทวนและต่อเพลงในแต่ละระดับให้ได้และแม่นยำ ไม่ขาดตกบกพร่อง จัดตั้งแต่ก่อนกลับ มีการบ้านให้ทำ เหล่านี้ขึ้นอยู่กับวิธีการและประสบการณ์ วิธีการวางแผน ครูเน้นเรื่องการนั่ง การจับไม้ จังหวะ และอารมณ์ในบทเพลง

ครูให้ความสำคัญกับการจัดกระบวนการเรียนการสอนซิม โดยเฉพาะถ้ามีผู้มาเรียนที่มีจำนวนมากต่อครั้งแล้ว จะต้องมีการเตรียมความพร้อมอย่างดี ทั้งเรื่องของการเทียบสายซิม การจัดกลุ่มผู้เรียน ซึ่งครูจะเน้นเรื่องนี้เป็นพิเศษ เพราะถ้าเกิดครูผู้สอนสอนโดยไม่ได้นสนใจในเรื่องของประสบการณ์การเรียนรู้หรือทักษะทางกายภาพที่แตกต่างกันไปของผู้เรียนแต่ละคนแล้ว ย่อมอาจจะทำให้การเรียนการสอน การทำกิจกรรม หรือโครงการนั้นไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

ครูชยดี วสวนานนท์ ได้เรียนรู้กระบวนการสอนดนตรีจากประสบการณ์ตรงด้วยตัวท่านเอง ท่านยังได้ซิมซิมมาจากบิดาของท่าน ซึ่งท่านเล่าว่า การที่ท่านจะต่อเพลงอะไรให้แก่ลูกศิษย์ ท่านจะพิจารณาถึงทักษะทางด้านการปฏิบัติว่าอยู่ในระดับใดและควรต่อเพลงอะไรให้ในลำดับต่อไป กระบวนการเรียนการสอนซิมตามแนวทางการปฏิบัติครูชยดี วสวนานนท์ นั้น ท่านเริ่มตั้งแต่ทำท่วงทำนอง การจับไม้ซิม ที่มีลักษณะแบบรูปดอกบัวตูม (นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้แน่น แต่สามนิ้วที่เหลือแค่ประคองไม้ โดยที่ไม่ไปกำไม้ซิม เพราะจะทำให้ไม้ซิมไม่สามารถสปริงตัวได้

ทำให้มีปัญหาเรื่องทักษะการรำไม้ตามมา) นอกจากการเอาใจใส่ในเรื่องการเรียนแล้ว ครูชยดี วสวนนท์ ท่านยังเคร่งครัดในเรื่องความมีระเบียบวินัยเป็นสิ่งสำคัญของนักดนตรี ท่านจะไม่ละเลยเรื่องนี้ บางช่วงบางตอนในบทสัมภาษณ์ ท่านกล่าวว่า

“ระเบียบวินัย คือหัวใจสำคัญของนักดนตรี เมื่อนักดนตรีไร้ระเบียบเสียแล้ว การผสมวงดนตรี หรือการรวมตัวของนักดนตรีย่อมเกิดปัญหา ระเบียบวินัยคือบ่อเกิดแห่งความสามัคคี และสามัคคี คือพลังสร้างสรรค์ที่ทำให้บันดาลสิ่งใดย่อมประสบผลสำเร็จทุกประการ” (ชยดี วสวนนท์, สัมภาษณ์ 19 สิงหาคม 2560)

“ครูชยดีไม่ได้สอนเป็นอาชีพ แต่มีอาชีพสอน ... การสอนเป็นอาชีพ มันต้องได้เงินเดือนเข้ามา แต่มีอาชีพสอน คือมีอาชีพสอนจริง ๆ ไม่ได้หมายถึงจะต้องได้รับเงินเดือน เป็นความเสียสละทั้งเวลาส่วนตัวอย่างยิ่ง ครูชยดี สอนด้วยใจและความเสียสละ” (สุนทร สุจริตน์, สัมภาษณ์ 19 สิงหาคม 2561)

เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิดที่มีผู้ให้นิยามความเป็นครู ในเรื่องของการปฏิบัติตนในความเป็นครู โดยเฉพาะอาชีพครู ที่ไม่ได้หวังเงินเดือน ลาภ ยศ สรรเสริญ แต่ทำด้วยใจรัก รักในวิชาที่สอนที่พ่อบิดา ทำให้มองเห็นว่า ครูชยดี วสวนนท์ ท่านเป็นครูด้วยใจ เป็นผู้ให้อย่างแท้จริง ให้วิชาความรู้ ให้โอกาส สร้างระเบียบวินัย สั่งสอนลูกศิษย์ให้เป็นผู้มีมารยาท เรียบร้อย มีความกตัญญู รู้หน้าที่ สิ่งเหล่านี้ล้วนสะท้อนมาถึงลูกศิษย์ทุกคน และครูสามารถเข้ามานั่งในความรู้สึกของลูกศิษย์ได้ทุกคน

เรื่องการเลือกเพลงสำหรับใช้สอนผู้เรียนก็เช่นเดียวกัน ครูจะเลือกเพลงที่มีความยากง่าย สั้น ยาว ซับซ้อน หรือการใช้ศัพท์สัณฐานในเพลงที่แตกต่างตามระดับความรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะเรื่องกำหนดเพลงในการฝึกซ้อมนั้น จะต้องเป็นเพลงที่สั้น กระชับ และไม่ต้องจดจำมาก เพื่อที่จะได้เป็นแรงเสริมให้นักเรียนมีกำลังใจในการที่จะผ่านไปบทเรียนต่อไป แต่เดิมเมื่อ 30 ปีมาแล้ว สำหรับการเริ่มต้นเรียนซิมโฟนี ท่านจะกำหนดเพลงแป๊ะ สามชั้น แต่เมื่อท่านสอนไปในหลาย ๆ ครั้ง ทำให้มองเห็นปัญหาว่า การต่อเพลงแป๊ะ สามชั้น นักเรียนที่มีประสบการณ์ได้เร็วก็สามารถที่จะต่อเพลงจบได้ในเวลาอันรวดเร็ว ส่วนนักเรียนที่หัดช้าก็อาจใช้เวลาหลายเดือน ทำให้การเรียนนั้นไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร อีกทั้งทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย จนสุดท้ายก็เบื่อการเรียนและเลิกเรียนไปในที่สุด ท่านจึงกำหนดเพลงแขกบรเทศ ชั้นเดียว เป็นพื้นฐานอันดับแรก และต้องจบลงด้วยการรำไม้ซิมโฟนีนั้น ดังบทสัมภาษณ์ที่ครูท่านกรุณาอธิบายให้ฟัง ดังนี้

“เรื่องการเลือกเพลง ครูเลือกเพลงจากการวางแผนการสอนหรือว่าดูจากคุณภาพของผู้เรียน ครูจะดูฝีมือของผู้เรียน และดูว่าเขาไปไวกี่ไหน ควรจะไปยังไงก่อน เช่น ดลลล ดลลล ดชชช ดลลล (ยกตัวอย่างโน้ตเพลงแขกบรเทศ ชั้นเดียว) พอถึงตัวสุดท้าย ที่สามารถรำได้ แล้วเราก็ใส่เพลงที่รำได้เลย รำน้อย ๆ ให้เขาได้ฝึกมือ แล้วค่อย ๆ ขยับขึ้น” (ชยดี วสวนนท์, สัมภาษณ์ 19 สิงหาคม 2560)

กระบวนการถ่ายทอดทางเพลงของครูนั่น ครูจะต่อเพลงให้ลูกศิษย์ที่ละวรรค และให้ตีซ้ำกันหลาย ๆ เที้ยว จนกว่าจะจำได้ โดยเฉพาะเพลงเดี่ยว โดยจะยกตัวอย่างลักษณะของเพลง เช่น เพลงพันธุ์ฝรั่ง สามชั้น มีทั้งลูกคู่ดู ลูกห่วง มันเป็นทางระนาดทุ้ม ท่านก็จะใช้การอธิบายให้ฟังว่า เพลงนี้มีลักษณะพิเศษอย่างไร และตรงลูกไหน เป็นลักษณะพิเศษ

วิเคราะห์ความเป็นครูต้นแบบด้านดนตรีไทยของครูชยดี วสวนนท์

ครูชยดี วสวนนท์ เป็นผู้มีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรับรองความรู้และการศึกษาดนตรีจากครูหลาย ๆ ท่าน พื้นฐานดังกล่าวมาจากการประกอบครู การศึกษา สภาพแวดล้อมและสังคม ซึ่งส่งผลให้ครูชยดี วสวนนท์ เป็นผู้ใฝ่หาความรู้และเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เห็นได้จากประสบการณ์การเรียนดนตรีของท่าน ซึ่งผ่านการส่งสมความรู้มาตั้งแต่วัยเด็ก ขณะเดียวกัน ตนเองยังทำหน้าที่เป็นผู้ส่งผ่านความรู้ให้แก่ผู้อื่นโดยใช้พื้นฐานความรู้ทางด้านดนตรีที่ตนเองได้รับมาตลอดชีวิตถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่น อีกทั้งสามารถนำความรู้ทั้งหลายเหล่านั้นมาจัดระบบ ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ที่สร้างวัฒนธรรมและแบบแผนตามขนบของตนเอง มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ประสบการณ์ โดยใช้หลักการปรับตัวทางสังคม โดยเฉพาะการนำความรู้เหล่านั้นเข้าสู่ระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั่วไป

จากการวิเคราะห์คุณลักษณะเหล่านี้ ทำให้พบว่า ครูชยดี วสวนนท์ มีลักษณะเด่น 3 ด้าน ซึ่งสามารถสะท้อนความเป็นครูต้นแบบทางด้านดนตรีไทยไว้ ดังนี้

1. ความรู้ (Knowledge) จากการศึกษาค้นคว้า ครูชยดี วสวนนท์ ท่านได้รับการศึกษาตามระบบจนจบในระดับชั้นสูงสุด ในสมัยนั้น คือ ระดับชั้น ม.ศ.3 นอกจากการศึกษาในระบบแล้ว ท่านยังได้รับการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย คือการได้รับการศึกษาด้านดนตรีอย่างดีจากบิดาของท่าน (คุณพ่อพยนต์ วสวนนท์) ตั้งแต่ยังจำความไม่ได้ เมื่ออายุ 6 ขวบ ท่านก็สามารถบรรเลงซิมได้มากกว่า 200 เพลง และได้เพลงเดี่ยวจากพ่อหมดทุกเพลงแล้ว แสดงถึงความเป็นเด็กที่มีอัจฉริยภาพทางด้านดนตรีอย่างสูง ด้วยวัยเพียง 6 ขวบ ก็ได้ต่อเพลงเดี่ยวเชิดนอก จากคุณอาของท่าน (ปราณี วสวนนท์) และได้เข้าประกวดศิลปปินน้อย ท.ท.ท. ด้วยเพลงเดี่ยวนกขมิ้น ได้รับรางวัลชนะเลิศ “ศิลปปินน้อย ท.ท.ท.” ทำหน้าที่ถ่ายทอดเสียงและภาพทางสถานีวิทยุและโทรทัศน์ ตั้งแต่ในวัยเยาว์ เมื่อเริ่มอายุมากขึ้น ก็ไปบรรเลงในรายการอื่น ๆ ต่อไป ชีวิตของครูคลุกคลีอยู่กับการปฏิบัติหน้าที่ในการส่งเสียงดนตรี สร้างความสุขให้แก่ผู้ฟังมาตั้งแต่เด็ก สิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงการมีความรู้ทางด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศ เมื่อเข้าสู่วัยทำงาน ท่านปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งครูฝึกศิลปปิน กองดุริยางค์ทหารเรือ ตั้งแต่ อายุ 19 ปี ก่อนที่จะโอนไปปฏิบัติหน้าที่ยังกรมประชาสัมพันธ์ ท่านได้ใช้ความรู้ความสามารถที่มีอย่างยาวนาน สร้างคุณูปการให้เกิดประโยชน์แก่วงการดนตรีไทยอย่างมากมายมหาศาล โดยเฉพาะเรื่องของการวางรากฐานการศึกษาวิชาซิมให้เกิดขึ้นในหน่วยงานสถานศึกษาทั้งของรัฐบาลและเอกชน สร้างเยาวชนที่มีใจรักในเสียงซิมมากมาย มีลูกศิษย์ในแผ่นดินมากมายที่เคยฝากตัวเป็นลูกศิษย์ ทางเพลงซิมของครูมีเอกลักษณ์ มีความเป็นมาตรฐานของทางเพลงซิม และมีความชัดเจน ไม่เพียงเท่านั้น ท่านยังเป็นนักจัดรายการ “ทิพวาচিত” ที่เป็นรายการส่งเสริมดนตรีไทยอย่างแท้จริง ทำให้ดนตรีไทยเป็นที่รู้จักของผู้คนมากมาย เป็นที่ประจักษ์ จนทำให้ครูได้รับรางวัล “โทรทัศน์ทองคำ” (รางวัลเกียรติยศคนทีวี) ปี พ.ศ. 2547 ครูได้รับรางวัลเทพทองพระราชทาน ครั้งที่ 6 นักวิทยุโทรทัศน์ดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2547 ณ หอประชุมใหม่สวนอัมพร ด้วยความรู้ที่มีมากมายมหาศาล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้พิจารณามอบปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ เพื่อเผยแพร่เกียรติคุณที่ครูได้สร้างคุณูปการต่อชาติตลอดช่วงชีวิตของท่าน

2. คุณธรรมจริยธรรม (Attitude) จากการศึกษาพบว่า ครูชยุติ วสวนนันทน์ ท่านได้ใช้ประสบการณ์ทาง ด้านความรู้มาจัดกระบวนการเรียนการสอน โดยใช้หลักการมีคุณธรรมนำความรู้ มุ่งให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพที่น่า ประารถน่า เป็นที่พอใจแก่ผู้พบเห็น ดังนั้น กระบวนการสอนจึงต้องสร้างคุณธรรมมีระเบียบวินัย ท่านเป็นแบบ อย่างในเรื่องความวิริยะอุตสาหะ มีความขยันหมั่นเพียร ประหยัด เสียสละ อดทน และมีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นผู้มีคุณธรรมสูง เป็นแบบอย่างในการทำมาค้าขาย มีความกตัญญูกตเวทีและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา มีวินัย ในตนเองและตรงต่อเวลา กล้าหาญและเป็นคนเปิดเผย รักศิษย์อย่างเท่าเทียมกัน มีความรักความห่วงใย ประารถน่า ให้ศิษย์ได้ดี มีอุปนิสัยที่ร่าเริง มีจิตใจอ่อนโยนและมีอารมณ์ขัน มีความสมถะและรักสันโดษ มีมารยาทดี อ่อนน้อม ถ่อมตนและมีกาลเทศะ แต่งกายสะอาดเรียบร้อย สง่างามเผย ทั้งหลายเหล่านี้เป็นข้อค้นพบจากการศึกษา โดย เฉพาะเรื่องการจัดระเบียบของลูกศิษย์ ท่านจะให้ความสำคัญมากเท่ากับการจัดการความรู้ ท่านยึดหลัก ความรู้ต้อง คู่กับคุณธรรม

นอกจากนั้น การศึกษาวิชาхим ทั้งจากสำนักครูชยุติ วสวนนันทน์ หรือแม้กระทั่งหน่วยงานการศึกษา ท่าน จะสอดแทรกเรื่องเหล่านี้เข้าไปด้วยเสมอ ซึ่งสิ่งที่ครูได้เน้นย้ำและกระทำตลอดมา เพื่อดำรงความสงบสุขของ สังคม สร้างเยาวชนที่มีความรู้ดี พร้อมกับมีคุณธรรม ถึงแม้จะเป็นการสร้างลูกศิษย์เฉพาะกลุ่มที่สนใจในดนตรี ไทย (хим) แต่ท่านไม่ได้ละเลยเรื่องของความมีคุณธรรม ท่านมีความเชื่ออยู่เสมอว่า เมื่อถ่ายทอดคุณความดีไป ถึงลูกศิษย์ ความดีเหล่านั้นย่อมจะถ่ายทอดต่อ ๆ ไป จากรุ่นสู่รุ่น ระเบียบและขนบธรรมเนียมที่เป็นข้อปฏิบัติจะ ได้รับการสืบทอดต่อ ไม่ว่าจะอยู่ในระบบหรือนอกระบบก็ตาม

จากการศึกษาวิเคราะห์ โดยใช้หลักทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของพาร์สันให้ความสำคัญในเรื่องระบบ บุคลิกภาพ (การบรรลุเป้าหมาย) และระบบสังคม (การบูรณาการควบคุมส่วนต่าง ๆ) ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญ สำหรับบุคคลในสังคม โดยใช้แรงจูงใจของปัจเจกบุคคลและการกระทำทางวัฒนธรรมที่สร้างแรงจูงใจ โดยมี ปัจจัยหลักพื้นฐานที่เกิดจากการจัดระเบียบของตนเอง เรียกว่า “ดุลยภาพ” การสร้างดุลยภาพในตัวของคุณครูชยุติ วสวนนันทน์ อาศัยหลักทางด้านการครองตนในความเป็นครู โดยยึดเรื่องการประพฤติปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างให้ แก่ผู้เรียน ส่งผลให้บุคลิกภาพของครูมีลักษณะภายนอกเป็นผู้ที่เคร่งขรึม มีความเคร่งครัดในกฎระเบียบแบบแผน ขณะเดียวกันยังสามารถจัดระเบียบชีวิตได้อย่างสมดุล ทั้งในเรื่องการครองตนและการทำหน้าที่ครูดนตรีไทย

การแสดงออกด้านบุคลิกภาพของครู ส่งผลให้เกิดการบูรณาการและควบคุมการจัดการเรียนการสอนให้ เป็นไปตามขนบแบบแผนแต่โบราณ ซึ่งเน้นการเรียนการสอนแบบตัวต่อตัว มีระบบการให้ความรู้อย่างเคร่งครัด เน้นพัฒนาการทางด้านทักษะเป็นสิ่งสำคัญ ประกอบกับดำเนินการเรียนการสอนเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งเป็น แนวทางของครูดนตรีไทยที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ

3. เป็นผู้มีความทักษะ (Practice) จากการศึกษาพบว่า ครูชยุติ วสวนนันทน์ มีผลงานมากมาย ทั้งการเป็นผู้จัด รายการส่งเสริมดนตรีไทย รายการ “ทิพวาซิต” การเป็นผู้คลุกคลีอยู่กับการบรรเลงхим เพื่อส่งเสียงทางอากาศ และแพร่ภาพทางสถานีวิทยุโทรทัศน์มาตั้งแต่อายุ 6 ขวบ ไม่เพียงเท่านั้น เมื่อถึงวัยที่ท่านทำงาน ท่านก็ปฏิบัติ หน้าที่ตำแหน่งดุริยางคศิลปิน กองดุริยางค์ทหารเรือ และกรมประชาสัมพันธ์ โดยใช้ทักษะความสามารถรอบ ด้าน ประการแรก ทักษะในด้านการปฏิบัติดนตรีไทย พบว่า ท่านเป็นผู้มีความสามารถทางด้านดนตรีที่หลากหลาย ไม่เพียงхимเท่านั้น แต่เครื่องสายประเภทอื่นท่านก็สามารถบรรเลงได้ดีเช่นกัน ทักษะความสามารถด้าน химของคุณครูชยุติ วสวนนันทน์ เป็นที่ยอมรับในเชิงประจักษ์ จากผลงานการบรรเลงบทเพลงเดี่ยวขึ้นสูงจำนวนมาก ซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากบิดาและครูอาจารย์ทางดนตรีไทยทั้งด้านปี่พาทย์และเครื่องสายอีกหลายท่าน ทักษะ เหล่านี้ผ่านการฝึกฝนและถูกพัฒนามาตั้งแต่วัยเด็ก

จากการศึกษาวิเคราะห์ โดยใช้หลักทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่ของพาร์สัน พบว่า ระบบทางวัฒนธรรม (Cultural System) และการรักษาแบบแผน (The Pattern Maintenance) มีความจำเป็นต่อการอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการจัดการเรียนการสอน ทำหน้าที่ในการธำรงแบบแผน โดยกำหนดบรรทัดฐานและค่านิยมแก่ผู้ปฏิบัติ ดังจะเห็นได้จากระบบทางวัฒนธรรมและชนบในดนตรีไทยทำหน้าที่ขัดเกลาผู้เรียนให้มีทักษะความสามารถและความรอบรู้รอบด้าน การดำเนินรอยตามรูปแบบและประสบการณ์ของสังคมดนตรีไทย ก่อให้เกิดการสร้างศักยภาพให้แก่ผู้เรียนอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ภายใต้วิถีและการคำนึงถึงกาลเทศะเป็นสำคัญ ครูชยดี วสวานนท์ ถูกหล่อหลอมและมีการดำเนินชีวิตในสังคมดนตรีไทย ซึ่งเป็นช่วงเวลาระหว่างรอยต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคเก่าเปลี่ยนผ่านสู่สังคมยุคใหม่ แต่อย่างไรก็ดี ครูชยดี วสวานนท์ สามารถทำหน้าที่เป็นผู้รักษาแบบแผนปฏิบัติและการถ่ายทอดให้เป็นไปตามระบบโบราณ ซึ่งสามารถสร้างศิษย์รุ่นหลังให้เป็นผู้มีทักษะขั้นสูงตามแนวทางของครูได้เป็นจำนวนมาก

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางในการศึกษาลักษณะความเป็นครูต้นแบบด้านดนตรีไทยของครูชยดี วสวานนท์ โดยนำเสนอหัวข้อสำหรับการวิจัยในอนาคต 4 หัวข้อย่อย คือ 1) กระบวนการสอนซึมตามแนวทางของครูชยดี วสวานนท์ 2) การจัดทำหลักสูตรการเรียนซึมตามแนวทางของครูชยดี วสวานนท์ 3) การวิเคราะห์การจัดทำเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพดนตรีไทย (ซึม) 4. การวิเคราะห์ทางเพลง (ซึม) ทั้งประเภทเพลงเดี่ยวและเพลงทั่วไป

บรรณานุกรม

- คณิเทพ ปิฎกมินาค. (2556). *ศิลปะความเป็นมืออาชีพของครูดนตรีในสังคมไทย*. งานวิจัยระดับปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ดนตรี, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล).
- ชยดี วสวานนท์, สัมภาษณ์ 19 สิงหาคม 2560.
- พิณสุดา สิริรังษศรี. (2556). *การยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- สุนทร สุจริตฉัตร, สัมภาษณ์ 19 สิงหาคม 2561.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2554). *ครุศึกษากับการเปลี่ยนแปลงที่ท้าทาย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พัชรินทร์ พี.พี.